

Суханова М. – студентка

Науковий керівник: д. е. н., проф.

К. Ягельська

Донецький національний технічний
університет, м. Покровськ, Україна

Конкурентоспроможність економічних систем в умовах неіндустріалізації

Особливістю сучасного періоду глобальних трансформацій є мінливість і невизначеність зовнішнього середовища економічних систем на різних рівнях управління. Існування будь-якої системи зумовлене набуттям таких властивостей, які дозволяють зайняти та утримувати нішу функціонування, адаптуватися до змін та зміцнювати своє становище порівняно з аналогічними системами, що розкривається у загальній концепції конкурентоспроможності. Відповідно, постає питання невпинних пошуків ефективної конкурентної поведінки економічних систем в різних умовах, що підкреслює значущість обраного напрямку дослідження.

Проблема конкурентоспроможності є дуже складною і багатогранною, а її дослідження набуває все більшого значення в наукових працях економістів. Істотний внесок в цьому напрямі здійснено американськими та західноєвропейськими науковими центрами, зокрема, науково-дослідними групами М. Портера, І. Ансоффа (США), А. Гутмана (Канада), Дж. Данінга (Великобританія). В наукових публікаціях вітчизняних вчених і практиків доцільно відмітити роботи О. Амоші, М. Чумаченка, С. Єрохіна, Д. Лук'яненко, С. Аптекаря, Ю. Пахомова, А. Старостіної, С. Ярошенка, які слугують міцним підґрунтям для розв'язання питань забезпечення та оцінювання конкурентоспроможності. Разом з тим, концепція конкурентоспроможності розкрита частково, у сучасних теоріях відсутнє цілісне бачення процесів, що лежать в основі її забезпечення. Проблема загострюється суперечностями сучасного етапу економічного розвитку, що відбивається на функціонуванні всіх економічних систем.

У [1, 160] на основі аналізу визначень конкурентоспроможності виокремлено наступні спільні риси:

- «досягнення конкурентоспроможності вимагає від систем такого характеру діяльності, який в умовах конкуренції на ринку має забезпечувати як мінімум виживання та супроводжується створенням низки переваг порівняно з конкурентами;

- виділяється декілька рівнів конкурентоспроможності економічних систем, а саме: конкурентоспроможність товару / послуги, підприємства, міста, галузі, регіону, країни».

Іншими словами, ознаки конкурентоспроможності поділяються на територіально-географічну сферу до якої відносяться міжнародні, внутрішньо-національні та регіональні. Також до ознак відносять за рівнем конкуруючих об'єктів таких як галузі, підприємства та продукція та послуги, і останньою є фіксація часу яка поділяється конкретну дату, поточну та прогнозну.

В даному дослідженні акцентуємо увагу на конкурентоспроможності мікро- і макросистем. Так, щодо мікросистем, узагальнено, конкурентоспроможність – це основна характеристика ринкового положення підприємства, що свідчить про його здатність обмежувати діяльність конкурентів та досягати визначених конкурентних цілей. Як покупець, підприємство є учасником декількох ринків – інвестиційного, трудових і матеріальних ресурсів, інформаційного. Але основні його конкурентні інтереси зосереджено на продуктово-виробничому ринку, а саме, на відповідному ринку готової продукції. Конкурентоспроможність підприємства повинна забезпечуватися такими показниками, як висока виробнича ефективність, яка реалізується завдяки сучасному обладнанню, технологіям, кваліфікованими працівниками та здатністю завоювати й тривалий час утримувати стійні позиції на ринку, що забезпечується завдяки ефективному використанню принципів маркетингового управління.

Дослідження концепції конкурентоспроможності національної економіки «визнають державу, науково-дослідні інститути і транснаціональні компанії досліджуваної країни як основні інституційні чинники, що впливають на конкурентоспроможність національної економіки держави на макроекономічному рівні» [2, 147].

Однак наразі зазначені традиційні підходи вимагають поглиблення через охоплення процесом неіндустріалізації, що торкаються всіх соціально-економічних систем.

Слід зазначити, що стратегії реіндустріалізації і неіндустріалізації як умови ефективного економічного розвитку одержали поширення в посткризовий період 2008–2009 рр. на тлі скорочення світового попиту і, як наслідок, світового виробництва, а також високої потреби провідних країн світу в підтримці зайнятості населення, динамізму інвестиційного розвитку в реальному секторі національних економік, усвідомлення високого ступеня деіндустріалізації їх промисловості на базі глобалізації та транснаціоналізації економіки. Одночасно з 2010 р. почався активний процес неіндустріалізації економік США і країн Західної Європи [3, 29–36].

Механізм реалізації концепції неіндустріалізації пов'язаний із науково-технічною та інноваційною політикою країни, що є гострою проблемою для України, яка стикається одночасно з фінансово-економічною та військово-політичною кризами. Крім того, перед Україною, якщо вона ставить за мету активну участь у формуванні нової глобальної економічної структури стоїть актуальне завдання розроблення й реалізації такої політики, яка була б здатна відповісти на виклики сучасності.

На жаль, стан економіки України характеризується глибокою кризою та втратою значної частини промислового потенціалу. Низький рівень інноваційної активності та конкурентоспроможності продукції підприємств на світових ринках підвищують ризики посилення технологічної залежності від іноземних виробників. Перешкодами для розвитку та реалізації інноваційного потенціалу вважаються суперечлива інноваційна політика, несприятливий інвестиційний та інноваційний клімат, недосконалість законодавства.

Отже, неіндустріалізація як «результат переходу на новий технологічний устрій, активізація і впровадження продуктивних, процесних, технологічних і управлінських інновацій» [4, 22] в макроекономічному аспекті вимагає комплексу дій, націлених на забезпечення високої соціальної спрямованості національної економіки, підвищення її рівня соціально-економічної результативності та збільшення добробуту громадян країни відносно зовнішніх аналогів за рахунок використання інноваційних технологій, розвитку людського капіталу та інтелекту нації.

В мікроекономічному аспекті конкурентоспроможність може бути забезпечена за умов повномасштабної електронізації та автоматизації виробничих процесів; переважанню інтелектуальної праці, уніфікації інноваційності й матеріального виробництва.

Джерела та література

1. Павленко І. М. Конкурентоспроможність економічних систем: сутність і специфіка. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 6 (132). С. 159–165.
2. Цибульська Е. І. Конкурентоспроможність національної економіки: дослідження сутності в епоху економіки знань. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 16 (2). С. 146–149.
3. Побываев С., Толкачев С. Реиндустриализация в США и ЕС. *Мир новой экономики*. 2015. № 2. С. 29–36.
4. Решетило В. П., Островський І. А. Неіндустріалізація та її вплив на розвиток вітчизняної та міжнародної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 18 (3). С. 21–25.

Тимофєєва А., Назарова А. – студентки
Науковий керівник: к. е. н., доц.
І. Підкамінний
Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ, Україна

Діджиталізація діяльності підприємств в умовах пандемії: виклики та можливості

Пандемія COVID-19 внесла корективи у роботу багатьох компаній і всьому світі. Хтось до неї пристосувався одразу (підприємства торгівлі, банки, ІТ-компанії тощо), а дехто й досі не може оговтатись від збитків.